

Lesson 12

(on ithi—about/like this/thus, Yath—like this; am - are for singular/plural, If - Then)

नमो नमः । संस्कृत भाषा शिक्षणे भवताम् हार्दम् स्वागतम् ।

Namo namaha. samskritha bhaashaa shikshanae bhavathaam haardham swaagatham ।
Greetings. A heartfelt welcome to you (plural) for Sanskrit learning.

पूर्वतन पाठे वयम् "इति" इति विषये अभ्यासं कृतवन्तः ।

poorvathana paatae vayam ithi ithi vishayae abhyaasam kruthavanthaha ।
In the last lesson, we did exercises pertaining to 'ithi'

भवन्तः ज्ञातवन्तः किला? आम्, ज्ञातवन्तः । वाक्यानि वक्तुम् शक्नुवन्ति किला ? आम्, शक्नुमः ।

bhavanthaha gnyaathavanthaha kilaa ? aam gnyaathavanthaha । vaakhyaani vakthum
shaknuvanthi kilaa? Aam, shaknumaha ।

You learnt, right? Yes, we learnt. You will be able to say (frame) sentences, right? Yes, (we'll be able to!

का वदति ? सादयतु अथवा विनश्यतु इति गान्धि महोदयः उक्तवान् । शरीर माद्यम् कलु धर्म साधनं इति कालिदासः
उक्तवान् । स्वराज्यम् जन्म सिद्ध अधिकारः इति तिलकः उक्तवान् ।

kaa vadhathi ? saadhayathu athavaa vinashyathu ithi Gandhi mahodayaha ukthavaan । shareera
maadhyam kalu dharma saadhanam ithi kaalidaasaha ukthavaan । swaraajyam janma siddha
adhikaaraha ithi Tilakaha ukthavaan ।

Who will say? Do or Die—thus the respected Gandhi said. Body is the medium for virtuous
actions—thus KaalidAs said. Self-rule is a birth right—thus Tilak said.

अन्य कः वदति ? एकाग्रतया पठतु इति मम माता सर्वदा उक्तवति ।

anyaa kaha vadhathi ? ekaagratayaa paTathu ithi mama maathaa
sarvadaha ukthavathy ।

Who else will say? Study with focus (single-minded)—thus my
mother always says.

@bharadvajarun

एतदैव (FYI: एतद् + एव = एतदैव)वाक्यम् वयम् परिवर्तनम् कृत्वा वक्तुम्

शक्नुमः । यता , एकाग्रतया पठतु इति माता उक्तवति । माता उक्तवति यत् एकाग्रतया पठतु ।

ethadhaiva vaakhyam vayam parivarthanam kruthvaa vakthum shaknumaha । yataa ,
ekaagratayaa paTathu ithi maathaa ukthavathy । maathaa ukthavathy yath ekaagratayaa paTathu ।
Similar sentence we can change/modify and say. Like, read with focus: thus says mothers. Mother
says like this (that): Read with focus.

द्वारं पिदधातु इति शिक्षकः उक्तवान् । शिक्षकः उक्तवान् यत् द्वारम् पिदधातु ।

dwaaram pidhadhaathu ithi shikshakaha ukthavaan । shikshakaha ukthavaan yath dwaaram
pidadhaathu ।

Shut the door: thus teacher said. Teacher said like this: Shut the door.

संस्कृतम् पठतु इति अहम् वदामि । अहम् वदामि यत् संस्कृतम् पठतु । अहं वदामि यत् संस्कृतं वदन्तु ।

samskrutham paTathu ithi aham vadhaami । aham vadhaami yath samskrutham paTathu ।
aham vadhaami yath samskrutham vadhanthu ।

Study Sanskrit: like this, I say. I say like this: Study Sanskrit.

दीपं ज्वालयतु इति सेवकः वदति । सेवकः वदति यत् दीपं ज्वालयतु ।

dheepam jwaalayathu ithi sevakaha vadhathi । sevakaha vadhathi yath dheepam jwaalayathu ।
Light the lamp—like this says the servant. The servant says like this: light the lamp.

उष्णम् जलम् पिबतु इति वैद्यः वदति । वैद्यः वदति यत् उष्ण जलम् पिबतु ।

ushNam jalam pibathu ithi vaidhyaha vadhathi । vaidhyaha vadhathi yath ushNa jalam pibathu ।
Drink hot water—like this says the doctor. The doctor says like this: drink hot water.

यत् इति विषये ज्ञातवन्तः वा ? आम्, ज्ञातवन्तः ।

yath ithi vishayae gnyaathavanthaha vaa ? aam gnyaathavanthaha ।

Did you learn about 'yath' ? Yes, (we) learnt.

इदानीम् एकं अभ्यासं कुर्मः । अहम् इति इति उपयोगं कृत्वा वाक्यम् वदामि । भवन्तः परिवर्तनम् कुर्वन्ति ? आम्, कुर्मः ।

idhaaneem ekam abhyaasam kurmaha I aham ithi ithi upayogam kruthvaa vaakyam vadhaami I bhavanthaha parivarthanam kurvanthi ? aam , kurmaha I
Now, we will do an exercise. I will make use of 'ithi' like this and say a sentence. You will modify?
Yes, we will.

उदाहरणार्थम् सः अप्रयोजकः इति पिता चिन्तयति । पिता चिन्तयति यत् सः अप्रयोजकः । वदन्ति वा? कष्टं अस्ति इति अधिकारि वदति । अधिकारि वदति यत् कष्टं अस्ति ।

udhaaraNaartham saha aprayojakaha ithi pithaa chinthayathi I pithaa chinthayathi yath saha aprayojakaha I vadhanthi vaa ? kashtam asthi ithi adhikaari vadhathi I adhikaari vadhathi yath kashtam asthi I

For example, "He is useless" like this Father thought. Father thought thus: "He is useless" Will you tell? This is tough like this the officer told. The officer told like this: "This is tough"

सत्यं वद इति गुरुः शिश्यं वदति । गुरुः शिश्यं वदति यत् सत्यं वद । न शक्नोमि इति कृपया न वदतु । कृपया न वदतु यत् न शक्नोमि ।

sathyam vadha ithi guruhu sishyam vadhathi I guruhu sishyam vadhathi yath sathyam vadha I na shaknami ithi krupaya na vadhathu I krupaya na vadhathu yath na shaknami I

"Speak truth" like this the teacher tells the student. The teacher tells the student thus: "Speak truth" "I cannot" like this, please do not tell. Please do not tell thus: "I cannot"

गृह पाठं आनयतु इति शिक्षकः वदति । शिक्षकः वदति यत् गृह पाठम् आनयतु ।

gruha paatam aanayathu ithi shikshikaa vadhathi I shikshikaa vadhathi yath gruha paatam aanayathu I

"Bring your homework" like this teacher tells. The teacher tells thus: "Bring your homework."

धैर्यम् सर्वत्र साधनम् इति ज्येष्ठाः वदन्ति । ज्येष्ठाः वदन्ति यत् धैर्यं सर्वत्र साधनं ।

dhairyam sarvatra saadhanam ithi jyeshtaahaa vadhanthi I jyeshtaahaa vadhanthi yath dhairyam sarvatra saadhanam I

"Courage is a weapon/tool everywhere": like this the wise/elders say. Elders say thus: "Courage is a weapon everywhere."

धानम् करोतु इति माता उक्तवति । माता उक्तवति यत् धानं करोतु ।

dhaanam karothu ithi maathaa ukthavathi I maathaa ukthavathi yath dhaanam karothu I

"Give in charity" like this mother says. Mother says this: "Give in charity"

@bhargaviarun

फलम् खादतु इति वैद्याः उक्तवान् । वैद्याः उक्तवान् यत् फलम् खादतु ।

phalam kaadhathu ithi vaidhyaha ukthavaan I vaidhyaha ukthavaan yath phalam kaadhathu I "Eat fruit" like this doctor told. Doctor told thus: "Eat fruit".

अहं श्रान्ता इति लता उक्तवति । लता उक्तवति यत् अहम् श्रान्ता ।

aham shraanthaa ithi lathaa ukthavathy I lathaa ukthavathy yath aham shraanthaa I "I am tired" like this Latha said. Latha said like this: "I am tired"

इदानीं भवन्तः इति इति परिवर्तनम् कृत्वा एकैकं वाक्यं वदन्ति वा ? आम् वदामः ।

idhaaneem bhavanthaha ithi ithi parivarthanam kruthvaa ekaikam vaakyam vadhanthi vaa? aam vadhaamaha I (5:08)

Now, will you all change like this 'ithi' (and) tell a sentence each? Yes, we will tell.

वदतु । उपनिषद् वदति यत् सत्यम् वद धर्मम् चर ।

vadhathu I upanishad vadhathi yath sathyam vadha dharmam chara I

Tell ! Upanishadh says thus: speak truth, do right.

माता वदति यत् कोलाहलं मास्तु ।

maathaa vadhathi yath kolaahalam massthu ।

Mother says thus: don't make noise.

माता वदति यत् क्रियाशीलः भवतु ।

maathaa vadhathi yath kriyaasheelaha bhavathu ।

Mother says thus: Be active.

माता वदति यत् शुभं (सुखं) भूयात् ।

maathaa vadhathi yath shubham (sukham ?) bhooyaath ।

Mother says thus: May auspiciousness / happiness come about.

पितामही वदति यत् (unclear)

pithaamahi vadhathi yath (unclear)

Paternal grandmother says thus: (unclear)

@bhargaviarun

पूर्वतन पाठे वयम् अपि इत्यस्य अभ्यासं कृतवन्तः । स्मरन्ति किला? आम् स्मरामः । अहम् एकम् उदाहरणं वदामि ।

poorvathana paaTae vayam api ithyasya abhyaasam kruthavanthaha । smaranthi kilaa? aam,

smaraamaha । aham ekam udhaaharaNam vadhaami ।

In the previous lesson, we did exercises about 'api' । Do you remember ? Yes, we remember. I shall tell an example.

अहम् चलन चित्रं पश्यामि । अभिषेकः अपि चलन चित्रं पश्यति ।

aham chalana chithram pashyaami । abhishekaha api chalana chithram pashyathi ।

I see a movie. Abhishek too watches a movie.

युवकः दूरदर्शनं पश्यन्ति । अहम् अपि दूरदर्शनं पश्यामि ।

yuvakaha dhooradharshaNam pashyathi । aham api dhooradharshaNam pashyaami ।

The youth watches TV. I too watch TV.

शिक्षकः विद्यालयं गच्छति । अहम् अपि विद्यालयं गच्छामि ।

shikshakaha vidhyaalayam gachchathi । aham api vidhyaalyam gachchaami ।

The teacher goes to school. I too go to school.

इदानीम् वयम् एकम् अभ्यासम् कुर्मः । अहम् एकम् वाक्यम् वदामि । भवन्तः "अपि" योजयित्वा वाक्यम् वदन्ति वा?

idhaaneem vayam ekam abhyaasam kurmaaha । aham ekam vaakhyam vadhaami । bhavanthaha
api yojayithvaa vaakyam vadhanthi vaa ?

Now, we shall do an exercise. I shall tell a sentence. Will you concatenate 'api' and tell a sentence?

बालकः शालाम् गच्छति । भवन्तः "अहम् अपि शालाम् गच्छामि" इति वदन्ति ।

baalakaha shaalaam gachchathi । bhavanthaha "aham api shaalaam gachchaami" ithi vadhanthi ।
gnyaatham ?

The boys go to school. You all say like this: "I too go to school". Understand?

बालकः शालाम् गच्छति । अहम् अपि शालाम् गच्छामि ।

baalakaha shaalaam gachchathi । aham api shaalaam gachchaami ।

The boys go to school. I too go to school.

अहम् चायम् पिबामि । अहम् अपि चायम् पिबामि ।

aham chaayam pibaami । aham api chaayam pibaami ।

I drink tea. I also drink tea.

सः गीतम् गायति । अहम् अपि गीतम् गायामि ।

saha geetham gaayathi । aham api geetham gaayaami ।

He sings a song. I too sing a song.

माता दूरदर्शनम् पश्यति । अहम् अपि दूरदर्शनम् पश्यामि ।

maathaa dhooradharshaNam pashyathi । aham api dhooradharshaNam pashyaami ।

Mother watches TV. I too watch TV.

रोगि चिकित्सालयम् गच्छति । अहम् अपि चिकित्सालयम् गच्छामि ।

rogi chikithsaalayam gachchathi | aham api chikithsaalayam gachchaami |

The sick goes to hospital. I also go to hospital.

अहम् देश सेवाम् करोमि । अहम् अपि देश सेवाम् करोमि ।

aham dhesha sevaam karomi | aham api dhesha sevaam karomi |

I perform national service. I too perform national service.

Note: I am omitting repeated "aam vadhaamaha", "uththamam" type of repetitive phrases.

मम नाम नागराजः । अहम् शिक्षकः अस्मि ।

mama naama naagaraajaha | aham shikshakaha asmi (2) |

My name is Nagaraja | I am a teacher.

अहं युवकः अस्मि । अहं देश भक्तः अस्मि ।

aham yuvakaha asmi | aham dhesha bhakthaha asmi |

I am a youth. I am a patriot.

इदानीम् भवन्तः एकैक वाक्यम् वदन्ति वा? कः वदति?

idhaneem bhavanthaha ekaika vaakhyam vadhanthi vaa ? kaha vadhathi ?

Now, will you all tell one sentence each? Who will say?

अहम् दैव भक्तः अस्मि । अहम् क्रीडापतटु अस्मि । अहम् बुद्धिमान् अस्मि । अहम् गायिका

अस्मि । अहम् रजयित्री अस्मि । अहम् ब्रह्मास्मि ।

aham dhaiva bhakthaha asmi | aham kreedapatu asmi | aham bhudhdhimaan asmi | aham

gaayikaa asmi | aham rajayitri asmi | aham brahmaasmi |

I am a devotee / athlete/ intelligent/ singer (f.) / painter (f.) / (part of) the Supreme Soul.

भवतः अस्मि इत्यस्य विषये किञ्चित् ज्ञातवन्तः । इदानीम् वयम् एकम् अभ्यासं कुर्मः ।

bhavanthaha asmi ithyasya vishayae kinchith gnyaathavanthaha | idhaneem vayam ekam

abhyaasam kurmaha | You all learnt a little about 'asmi'. Now, we shall do an exercise.

कृष्ण फलके कति जन शब्दाः सन्ति । तस्य उपयोगम् कृत्वा भवन्तः वाक्यानि रचयन्ति ।

krishNa phalaka kathi jana shabhdhaahaa santhi | thasya upayogam kruthvaa bhavanthaha

On the blackboard, a few words are present. Using those you all make sentences.

अहं वैद्यः / शिक्षकः / वैज्ञानिकः / कृषिकः / बालकः / गायिका / देशभक्तः / धनिकः / अध्यापकः (लेखिका) अस्मि ।

aham vaidhyaha/ shikshakaha/ vaignyaanikaha/ krushikaha/ baalakaha / gaayikaa /

dheshabhakthaha / dhanikaha / adhyaapakaha (lekhikaa)asmi |

I am a physician/ teacher/ scientist / farmer/ boy/ singer (f.)/ patriot/ rich / author.

इदानीम् अन्यम् एकम् अभ्यासं कुर्मः । अहं वाक्यम् वदामि । भवन्तः परिवर्तनं कृत्वा वदन्ति ।

idhaneem anyam ekam abhyaasam kurmaha | aham vaakyam vadhaami | bhavanthaha

parivarthanam kruthvaa vadhanthi | Now, we shall do another exercise. I shall tell a sentence. You all change it and say!

यथा अहम् इयं पृच्छामि सः इयं वदतु । अस्तु वा ?

yathaa aham iyam (unclear) pruchchaami saha iyam (unclear) vadhathu | asthu vaa |

Like, I will ask like this and you will say like this. Alright?

भवान् शिक्षकः / मूर्खः / चित्रकारः / भवती दुष्टा अस्ति ।

bhavaan shikshakaha/moorkaha/chithrakaaraha/ bhavathI dushtaa asthi |

You (m.) are a teacher/ an idiot/ painter/ You (f.) are wicked.

अहं शिक्षकः / मूर्खः / चित्रकारः अस्मि । अहम् दुष्टा न अस्मि ।

aham shikshakaha/moorkaha/chithrakaaraha asmi | aham dushtaa na asmi |

I am a teacher/ an idiot/ artist. I am not wicked!

अहं नायकः अस्मि । वयम् नायकाः स्मः ।

aham naayakaha asmi | vayam nayakaahaa smaha |

@bhargaviarun

I am a leader. We are leaders.

अहं देश भक्तः अस्मि । वयं देशभक्ताः स्मः ।

aham desha bhakthaha asmi | vayam deshabhakthaahaa smaha |

I am a patriot. We are patriots.

अस्मि एक वचने, स्मः बहु वचने । इदानीम् वयं एकं अभ्यासम् कुर्मः वा?

asmi eka vachanae, smaha bahu vachanae | idhaneem vayam ekam abhyaasam kurmaha vaa?
'asmi' is singular, smaha is plural. Now, shall we do an exercise?

अहं भरतीयः अस्मि । वयम् भारतीयाः स्मः ।

aham bhaaratheeyaha asmi | vayam bhaaratheeyaahaa smaha |

I am an Indian. We are Indians.

अहम् सज्जनः अस्मि । वयम् सज्जनाः स्मः ।

aham sajjanaha asmi | vayam sajjanaahaa smaha |

I am a good person. We are good persons.

अहम् सन्तुष्टः अस्मि । वयम् सन्तुष्टाः स्मः ।

aham santhushtaha asmi | vayam santhushtaahaa smaha |

I am happy. We are happy.

अहम् गायकः अस्मि । वयम् गायकाः स्मः ।

aham gaayakaha asmi | vayam gaayakaahaa smaha |

I am a singer. We are singers.

अहम् वैद्यः अस्मि । वयम् वैद्याः स्मः ।

aham vaidhyaha asmi | vayam vaidhyaahaa smaha |

I am a doctor. We are doctors.

हरि ॐ । हरिः ॐ ।

Hari Aum | harihi aum |

Hari Aum | harihi aum | (Greetings by taking name of God Hari)

श्रीधरः खलु ? आं ।

sridharaha kalu ? aam |

Is that Sridhar? Yes.

अहं ललितकुमारः वदामि । अहो, ललितकुमारः ! कुतः वदति ?

aham lalitha kumaaraha vadhami | aho lalitha kumaaraha ! kuthaha vadhati ?

I am (This is) LalithaKumar speaking. Hey, LalithaKumar, where are you speaking from?

अहं बोपालतः वदामि । भवान् इदानीम् कुत्र अस्ति ?

aham bhopaalathaha vadhami | bhavaan idhaaneem kuthra asthi ?

I am speaking from Bhopal. Where are you now?

अहं बेङ्गलूरु नगरेव अस्मि । बेङ्गलूरु नगरे कुत्र अस्ति ? गिरि नगरेव अस्मि ।

aham bangalore nagaraeva asmi | bangalore nagarae kuthra asthi ? giri nagaraeva asmi |

I am at Bangalore only. Where in Bangalore? (I am) in Giri Nagar only.

(unclear) गृहेव अस्ति ? गृहतः प्रस्तितवान् । मार्गे अस्मि । एवम् ?

(unclear) thannaamaa ? gruhaeva asthi ? gruhathaha prasthithavaan | maargae asmi | evam ?

Are you at home only? No, I am near home. On the way. And then (what else)?

भवन्तः सर्वे कथम् सन्ति? वयम् सर्वे कुशलिनः । भवन्तः ? वयम् सर्वे कुशलिनः स्मः । एवम् ? कः विशेषः ? विशेषः

कोपि नास्ति । कुशलवार्ताम् ज्ञातुम् एव दूरभाषाम् कृतवान् । एवम् धन्यवादः । नमो नमः ।

bhavanthaha sarvae katham santhi ? vayam sarvae kushalinaha | bhavanthaha ?

vayam sarvae kushalinaha smaha | evam ? kaha visaeshaha ? visaeshaha kopi nassthi |

kushalavaarthaam gnyaathumeva dhoorabhaashaam kruthavaan | evam, dhanyavaadhaha | namo namaha |

How are you all? We are all fine. You? We are all fine. And? What is special? Nothing special. To know your welfare, I phoned up. And, thank you. Greetings!

चाकलेहः । चाकलेहम् इच्छन्ति ? आम्, चाकलेहम् इच्छाम् । अत्र का इच्छति ? यदि चाकलेहम् इच्छति, तर्हि अत्र आगच्छतु । यदि अहम् तत्र आगच्छामि, तर्हि भवान् ददाति वा ? आम्, अवश्यम् ददामि ।

chaakalehaha | chaakaleham ichchanthi ? aam, chaakaleham ichchaamaha | athra kaa ichchathi ? yadhi chaakaleham ichchathi, tarhi athra aagachchathu | yadhi aham thathra aagachchaami, tharhi bhavaan dhadhaathi vaa? aam, avashyam dhadhaami |

Chocolate. Want chocolate? Yes, we want chocolate. Here, who should (I) give to? If you want chocolate, (then) come here! If I come there, (then) will you give? Yes, certainly I will give.

धन्यवादः । स्वागतम् । फलम् इच्छन्ति ? कः फलम् इच्छन्ति ? अहम् इच्छामि । यदि फलम् इच्छति, तर्हि अत्र आगच्छतु । यदि अहम् अत्रैव भवामि, तर्हि तत् फलम् न ददाति वा? न ददामि । यदि फलम् आवश्यकम् तर्हि अत्र आगच्छतु । स्वीकरोतु । धन्यवादः । स्वागतम् ।

dhanyavaadhaha | swaagatham | phalam ichchanthi | kaha phalam ichchathi ? aham ichchaami | yadhi phalam ichchathi, tarhi athra aagachchathu | yadhi aham athraiva bhavaami, tharhi thath phalam na dhadhaathi vaa ? na dhadhaami | yadhi phalam avashyakam tharhi athra aagachchathu | sveekarothu | dhanyavaadhaha | swaagatham |

Thank you. Welcome! Do you want fruit? Who wants fruit? I want! If you want fruit, then come here. If I stay here, then will you not give the fruit? I will not give. If fruit is necessary, then you come here. Take it. Thank you. Welcome.

@bhargaviarun

पिपासा अस्ति वा ? पिपासा नास्ति ? अस्ति । कस्य पिपासा अस्ति ? भवतः पिपासा अस्ति ? यदि पिपासा अस्ति, तर्हि जलम् पिबतु ।

pipaasa asthi vaa ? pipaasaa naasthi ? asthi | kasya pipaasaa asthi ? bhavathaha pipaasaa asthi ? yadhi pipaasaa asthi, tharhi jalam pibhathu |

Are you thirsty ? Not thirsty? Yes. Who is thirsty? Are you thirsty? If you are thirsty, then drink water.

यदि व्याग्रः आगच्छति तर्हि भवान् किम् करोति ? यदि व्याग्रः आगच्छति, तर्हि अहम् व्याग्रं ताडयामि ।

yadhi vyaagraha aagachchathi, tharhi bhavaan kim karothi ? yadhi vyaagraha aagachchathi, tharhi aham vyaagram thaadayaami |

If a tiger comes, then what would you do? If a tiger comes, I will hit it.

भवान् किम् करोति ? यदि व्याग्रः आगच्छति, तर्हि अहम् तत्रैव उपविशामि ।

bhavaan kim karothi ? yadhi vyaagraha aagachchathi, tharhi aham thathraiva upavishaami |

What will you do? If a tiger comes, then I will sit right there.

यदि व्याग्रः आगच्छति, तर्हि अहम् धावामि ।

yadhi vyaagraha aagachchathi, tharhi aham dhaavaami |

If a tiger comes, then I will run.

यदि व्याग्रः आगच्छति, तर्हि अहम् श्वासनं करोमि ।

yadhi vyaagraha aagachchathi, tharhi aham shavaasanam karomi |

If a tiger comes, then I will do shavaasana (the corpse asana of yoga)

भवती किम् करोति ? यदि व्याग्रः आगच्छति, तर्हि अहम् गीतम् गायामि / श्वासितम् श्रावयामि ।

bhavathee kim karothi ? yadhi vyaagraha aagachchathi, tharhi aham geetham gaayaami / shwaasitham shraavayaami |

What would you (f.) do ? If a tiger comes, then I will sing a song / I will hear my [heavy] breath.

अहम् यदि विदेशं गच्छामि, तर्हि धनं सम्पादयामि । भवान् किम् करोति ? अहम् प्रसिद्ध क्षेत्रम् पश्यामि / संस्कृत प्रचारं करोमि / अटामि / किमपि ग्रामं पश्यामि / उन्त अध्ययनं करोमि / तत्र जनानाम् संस्कृतम् पाठयामि ।

aham yadhi vidhesham gachchaami, tharhi dhanam sampaadhayaami | bhavaan kim karothe ?
aham prasidhdha kshethram pashyaami / samskrutha prachaaram karomi / ataami / kimapi
graamam pashyaami / unnatha adhyayanam karomi / thathra janaanaam samskrutham
paaTayaami |

If I go abroad, then I will earn money. What will you do? I will see tourist spots / will give Sanskrit lectures / roam / will see some village / will do higher studies / will teach Sanskrit to the people there.

यदि गृहे माता तर्जयति , तर्हि भवन्तः किम् कुर्वन्ति ?

yadhi gruhae maatha tharjayathi , tharhi bhavanthaha kim kurvanthi ? (16.37)

If at home mother scolds, then what will you all do?

यदि गृहे माता तर्जयति , तर्हि पितरं आश्रयामि ।

yadhi maatha tharjayathi , aham pitharam aashrayaami |

If mom scolds, then I will seek dad ('s support).

अहं वाक्य द्वयं वदामि । भवन्तः यदि तर्हि योजयन्ति । उदाहरणार्तं अहं वदामि । धनम् अस्ति, ददातु । यदि धनं अस्ति तर्हि ददातु ।

aham vaakya dwayam vadhaami | bhavanthaha yadhi tharhi yojayanthi | udhaaharaNaartham

aham vadhaami | dhanam asthi, dhadhaathu | yadhi dhanam asthi, tharhi dhadhaathu |

I will tell a pair of sentences. You all attach 'if' 'then'. I will give an example. Money is there, give. If money is there, then give.

यदि दूरदर्शनम् अस्ति , तर्हि प्रवर्तयतु ।

(yadhi) dhooradharshaNam asthi, (tharhi) pravarthayathu |

if there is TV, then operate it.

अहं वाक्यानि वदामि , भवन्तः परिवर्तनं कुर्वन्ति ? आम् कुर्मः ।

@bharqaviarun

aham vaakhyaani vadhaami , bhavanthaha parivarthanam kurvanthi ? aam, kurmaha |

I will tell sentences. Will you all change? Yes, we will.

यदि वृष्टिः भवति , तर्हि सस्यानि आरोहयतु ।

(yadhi) vrushTih bhavathi, (tharhi) sasyaani aarohayathu |

If it is raining, then stand beneath a tree.

यदि परीक्षा आगच्छति , तर्हि सम्यक् पठति ।

(yadhi) pareeksha aagachchathi , (tharhi) samyak paTathi |

If there is exam, then study well.

यदि जलम् अस्ति , तर्हि स्नानम् करोति ।

(yadhi) jalam asthi, (tharhi) snaanam karothe |

If there is water, then take bath.

यदि प्रवासम् करोमि , तर्हि ज्ञानम् सम्पादयामि ।

(yadhi) pravaasam karomi (tharhi) gnyaanam sampaadhayaami |

If I travel, then I shall acquire experience/ knowledge.

यदि शान्तिम् इच्छामि , तर्हि भगवद् गीताम् पठामि ।

(yadhi) shaanthim ichchaami (tharhi) bhagawad githaam paTaami |

If I desire peace, then I shall read Bhagawad Gita (the Song of God Krishna).

यदि ज्ञानम् इच्छति , तर्हि वेदम् पठतु ।

(yadhi) gnyaanam ichchathi (tharhi) vedham paTathu |

If you desire wisdom, then read Veda (sacred texts).

यदि देश सेवाम् करोति , तर्हि सन्तोषः भवति ।

(yadhi) desha sevaam karothe (tharhi) santhoshaha bhavathi |

If you do national service, then you will be happy.

यदि उत्तम लेखनी अस्ति , तर्हि कृते ददातु ।

(yadhi) uththamaa lekhani asthi (tharhi) mama kruthae dhadhaathu ।

If it is a nice pen, then give it to me.

यदि सम्कृतम् पठति , तर्हि आनन्दः भवति ।

(yadhi) samskrutham paTathi (tharhi) anandhaha bhavathi ।

If you read Sanskrit, then you will be delighted.

सुभाषितम्

subhaashitham

वयम् इदानीम् एकम् सुभाषितम् श्रुणुमः ।

vayam idhaneem ekam subhaashitham shruNumaha ।

अमन्त्रम् अक्षरम् नास्ति

नास्ति मूलमनौषधम् ।

अयोग्यः पुरुषो नास्ति

योजकस्तत्र दुर्लभा ॥

amanthram aksharam naasthi
naasthi moolamanaushadham ।
ayogyaha purusho naasthi
yojakasthathra dhurlabhaha ॥

@bhargaviarun

There is no letter that is not a spell

There is not a root / ingredient that is not a medicine

There is no person who is useless

Only the manager is hard to find!

वयम् इदानीम् एकम् सुभाषितम् श्रुतवन्तः । तस्य अर्थः एवम् अस्ति । वर्णमालायाम् बहूनि अक्षराणि सन्ति । तादृशम् एकमपि अक्षरम् नास्ति, मन्त्राय उपयोगः न भवति इति । एवम् एव प्रपञ्चे बहु मूलानि सन्ति । तादृशम् एकम् अपि मूलम् नस्ति औषदाय योग्यम् न इति । एवम् एव प्रपञ्चे बहु जनाः सन्ति । ते सर्वे अयोग्याः न । यदि कश्चन योजकः मिलति तर्हि ते सर्वे योग्याः भावितुम् अरहन्ति ।

vayam idhaneem ekam subhaashitham shruthavanthaha । thasya arthaha evam asthi ।
varNamaalaayaam bahooni aksharaaNi santhi । thaadrusham ekamapi aksharam naasthi
manthraaya upayogaha na bhavathi ithi । evam eva prapanchae bahu moolaani santhi ।
thaadrusham ekam api moolam naasthi aushadhaaya योग्याम् ना इति । evam eva prapanchae bahu
janaaha santhi । thae sarvae ayogyaaaha na । yadhi kaschana yojakaha milathi tharhi thae sarvae
yogyaaaha bhavithum arahanthi । (21:59)

We heard a Subhashitham (good counsel) now. Its meaning is this. In alphabets, there are many letters. Among them, there is not one that is not used in / a part of a "mantra" or sacred text. In the same way, there are many roots in the world. Among them, there is not one that is not useful in some medicine. In the same manner, there are many people in the world. They are not all unqualified. If some manager is available, then they all are transformed into qualified people.

अहम् इदानीम् एकाम् कताम् वदामि । सर्वे सावदानेन श्रुन्वन्तु ।

aham idhaaneem ekaam kathaam vadhaami । sarvae saavadhaanaena shrunvanthu ।

I shall now tell a story. You all listen carefully.

एकम् अरण्यम् अस्ति । अरण्ये एकः सन्यासि अस्ति ।

ekam araNyam asthi । araNyae eka: sanyaasi asthi ।

There is a forest. In that forest lived a hermit.

सः प्रति दिनम् भिक्षा याचनम् कृत्वा जीवनं करोति ।

saha prathi dhinam bhikshaa yaachanam kruthvaa jeevanam karothe |
He begged everyday for alms and lived on that.

तस्य हस्ते एकम् स्वर्णं कङ्कणं अस्ति ।

thasya hasthae ekam swarNa kankaNam asthi |
In his hand he had a gold bangle.

सः चिन्तयति सुवर्णं कङ्कणस्य दानं करोमि इति ।

saha chinthayathi suvarNa kankaNasya dhaanam karomi ithi |
He thought "Let me give away this gold bangle"

सः एकस्मिन् दिने जनान् आह्वयति घोषणाम् करोति ।

saha ekasmin dhinae janaan aahvayathi ghoshaNaam karothe |
He called over people one day and made an announcement.

बहवः जनाः सम्मिलिताः भवन्ति ।

bahavaha janaahaa sammilithaahaa bhavanthe |
Many kinds of people came crowding.

तदा सन्यासि घोषयति : अहं अत्यन्तम् निर्धनाय सुवर्णं कङ्कणम् ददामि ।

thadhaa sanyaasi ghoshayathi : aham athyantham nirdhanaaya suvarNa kankaNam dhadhaami |
Then the hermit announced: I will give this gold bangle to someone who is extremely poor.

अत्र कः निर्धनः अस्ति इति ।

athra kaha nirdhanaha asthi ithi |
Who is poor here? like this (he asked).

तदा बहवः जनाः "अहम् निर्धनः अहम् निर्धनः " इति सन्यासि समीपं आगच्छन्ति ।

thadhaa bahavaha janaahaa "aham nirdhanaha, aham nirdhanaha" ithi sanyaasi sameepam
aagachchante |

Then many people from the crowd came to the hermit saying "I am poor, I am poor"

परन्तु सन्यासि कस्मैयपि सुवर्णं कङ्कणम् न ददाति ।

paranthu sanyaasi kasmayapi suvarNa kankaNam na dhadhaathi |
But, the hermit did not give the gold bangle to anyone.

एकस्मिन् दिने तस्य देशस्य महाराजः तेन मार्गं आगच्छति ।

ekasmin dhinae thasya dheshasya mahaaraajaha thena margaeNa aagachchathi |
One day the kingdom's king came along that route.

सः सन्यासि वचनम् श्रुणोति । सः सन्यासि आश्रमम् गच्छति ।

saha sanyaasi vachanam shruNothi | saha sanyaasi aashramam gachchathi |
He heard the hermit's words. He came to the hermit's residence.

सन्यासि महाराजम् समीपम् आह्वयति सुवर्णं कङ्कणम् महाराजाय ददाति ।

sanyaasi mahaaraajam sameepam aahvayathi suvarNa kankaNam mahaaraajaaya dhadhaathi |
The hermit came near the king and gave him the gold bangle.

सः सन्यासिनम् पृच्छति : किम्भो? अहम् महाराजा अस्मि । मम समीपे प्रभूतम् ऐश्वर्यम् अस्ति । बहु धनम् अस्ति ।

परन्तु भवान् मम कृते किमर्थम् सुवर्णं कङ्कणम् ददाति इति ।

saha sanyaasinam pruchchathi : kimbho? aham mahaaraajaa asmi | mama sameepae
prabhootham aishvaram asthi | bahu dhanam asthi | paranthu bhavaan mama kruthae kimartham
suvarNa kankaNam dhadhaathi ithi |

He (the king) asked the hermit: "What sir? I am the king. I have overwhelming wealth. I have lots of money. But then, why did you give the gold bangle to me?"

तदा सन्यासि वदति : " कस्य आशा अधिकम् अस्ति तस्मैएव अहम् सुवर्णं कङ्कणम् ददामि ।

thadhaa sanyaasi vadathi kasya aashaa adhikam asthi thasmaieva aham suvarNa kankaNam
dhadhaami |

Then the hermit said: "Whoever has excess desire, I will give the gold bangle to that person only"

यद्यपि भवान् महाराजः अस्ति ततापि भवतः आशा अधिका अस्ति । भवतः इच्छा अस्ति ।

yadhyapi bhavaan mahaaraajaha asthi thathaapi bhavathaha aashaa adhikaa asthi | bhavathaha ichchaa asthi |

Even though you are the king, still your desire is in excess. You wish for more.

अहम् अन्यस्य राज्यस्य उपरि आक्रमणम् करोमि । जयम् सम्पादयामि ।

aham anyasya raajyasya upari aakramaNam karomi | jayam sampaadhayaami |

“ I will charge against other kingdoms. I will gain victory.”

इतोपि अधिकम् ऐश्वर्यम् सम्पादयामि इति । अतः भवान् निर्धनः एव ।

ithopi adhikam aishvaryam sampaadhayaami ithi | athaha bhavaan nirdhanaha eva |

“And I will get more wealth than this” like this (you think). Therefore, you are really poor.

अतः अहम् एतत् सुवर्णं कङ्कणम् भवते दातुम् इच्छामि ।

athaha aham ethath suvarNa kankaNam bhavathae dhaathum ichchaami |

Therefore, I wish to give this gold bangle to you.

सन्यासिनः वचनम् श्रुत्वा महाराजस्य ज्ञानोदयः भवति । सः लज्जया स्व राज्यम् प्रति गमिष्यति ।

sanyaasinaha vachanam shruthvaa mahaaraajasya gnyaanodhayaha bhavathi | saha lajjayaa sva raajyam prathi gamiShyathi |

On hearing the words of the hermit, the king realised the truth. He went away towards his kingdom in shame.

कतयाः अर्थः ज्ञातः किला ? ज्ञातः ।

kathaayaahaa arthaha gnyaathaha kilaa? gnyaathaha |

Did you understand (the meaning / purport) of the story? Understood.

धन्यवादः । नमो नमः ।

dhanyavaadhaha | namo namaha |

Thank you. Greetings.

@bhargaviarun